

A PROPÒSIT DEL RIU MÈDER: DE CLAVEGUERA A L'AIRE LLIURE A CURS FLUVIAL RENATURALITZAT¹³⁸

Albert Santasusagna i Riu
Joan Tort i Donada
Universitat de Barcelona

1. Plantejament

Ens proposem dur a terme un estudi, centrat en el riu Mèder (a l'àmbit geogràfic de la Plana de Vic, dins la comarca d'Osona, Principat de Catalunya), involucrant alhora qüestions d'onomàstica, d'ecologia fluvial i d'urbanisme.

Partim, d'entrada, d'un nom: el del riu Mèder; nom en si mateix problemàtic, com tindrem ocasió de veure, i que emmena a formular alguns interrogants sobre allò que podríem anomenar la "hidronímia escatològica". Les consideracions onomàstiques ens portaran a plantejar, en el marc concret d'aquest riu i del seu ecosistema, qüestions sobre l'ús històric de la seva aigua. En particular, l'anàlisi de l'evolució de l'ús del riu durant les dues darreres dècades ens portarà a posar en un primer pla les profundes transformacions urbanístiques que hi han tingut lloc, i en definitiva, a posar en relleu el paper de l'urbanisme en la gestió dels cursos fluvials. D'aquesta manera, i com a reflexió final, ens referirem a la 'connexió' entre els noms que han rebut els cursos fluvials al llarg del temps i l'ús que, segons les circumstàncies, han tingut les seves aigües.

Més enllà de la triple perspectiva temàtica que hem apuntat, i dins la qual ens mourem tot al llarg de l'anàlisi, volem deixar expressada la nostra voluntat d'adoptar, de forma primordial, un punt de vista interdisciplinari a l'hora d'abordar les problemàtiques descrites. Pensem, en aquest sentit, que l'onomàstica és per si mateixa un camí de recerca idoni per a l'adopció de plantejaments transversals i de connexió entre disciplines. I, coherents amb aquesta premissa, que hem defensat des del punt de vista metodològic en altres treballs (Tort, 2007), hem procurat que el present article respongués, en la seva essència, als principis que la inspirem.

2. Un apunt sobre la idea de "brutícia" en els cursos fluvials, i el seu reflex en la hidronímia catalana

2.1. Consideracions generals

A les últimes dècades, una bona part dels cursos fluvials de Catalunya ha millorat de forma molt significativa la qualitat de l'aigua. Aquest fet ha estat una conseqüència directa de diversos factors, entre els quals cal assenyalar l'aprovació de la Directiva Marc de l'Aigua (DMA), una norma que marca un horitzó de qualitat ecològica per a l'any 2015 que han de complir tots els Estats membres de la Unió Europea. Però la millora és també fruit d'una sensibilitat ambiental creixent, que s'ha traduït en una major consideració dels rius, rieres i torrents en l'esfera social, urbanística i política. Aquesta situació, però, no ha estat sempre així. Els espais fluvials –i, en general, tots els ambients urbans relacionats d'una manera o una altra amb l'aigua–, lluny de representar uns focus de centralitat i de renovació urbana, han estat considerats durant molt de temps la *cara bruta* de la ciutat i han estat utilitzats com a *abocadors* per a nombroses activitats humanes.

De la pauta de comportament que acabem de referir n'és testimoni, directe o indirecte, la hidronímia. Noms directament relacionats amb la brutícia o les dejeccions, com ara *merda* (i reflectits en topònims com ara *el Mèder* a Vic, *el Merdàs* a Campdevàrol, *el Merdanç* a Espolla i a Peralada, *el Merdançà* a Serinyà, etc.); noms formats, de forma directa o indirecta, sobre la base del verb *cagar* (*el Caganell* a Banyoles, *la Cagarella* a Llagostera, el *barranc de Cagasses* al massís dels Ports, l'antic *estany del Cagalell* a Barcelona, etc.), o bé paraules d'un sentit semblant o proper a les anteriors com ara *fem* (*la Femosa* que recorre les Garrigues i el Segrià, *la Femadella* a Querforadat, etc.), entre d'altres, tenen un reflex significatiu en el nom de cursos fluvials i en la hidronímia en general. I aquest reflex, a criteri nostre, no és anecdòtic ni fruit de l'atzar. Ben al contrari: respon, senzillament, a una aplicació sistemàtica del principi toponímic de transparència a una realitat molt generalitzada a casa nostra fins fa tot just dues o tres dècades. És a dir, la circumstància que molts cursos fluvials, petits i grans, i tant en medi rural com, en nombroses ocasions, en medi urbà, fossin utilitzats

¹³⁸ Aquest estudi s'ha dut a terme en el marc del programa de Formació de Professorat Universitari (FPU) del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, i del projecte d'investigació CSO2012-39564-C07-06, del Ministeri d'Economia i Competitivitat, i en el si del Grup de Recerca Ambiental Mediterrània, reconegut per la Generalitat de Catalunya (2014 SGR 825).

literalment, i a manca d'una xarxa de sanejament planificada i eficient, com a “canals naturals de dejecció”. En altres paraules: com a clavegueres a l'aire lliure.

A títol il·lustratiu hem elaborat la taula 1, adjunta, a partir del *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*, que pretén ser una relació aproximativa dels “hidrònims escatològics” (i circumscrits conceptualment als cursos fluvials) que hi ha en ús, actualment, al Principat. Hi observem un predomini accentuat dels hidrònims formats sobre la base del mot arrel *merda*, com també una presència quantitativament equiparable dels formats sobre diferents substantivacions que prenen com a base el verb *cagar*. Altres possibilitats lèxiques, com ara les que ofereix el mot arrel *fem*, tenen, com es pot veure a la mateixa taula, un abast molt menor. Tot i això, volem remarcar el caràcter merament indicatiu d'aquest aplec hidronímic i assenyalar, de passada, que resta pendent un estudi ampli i sistematitzat d'aquesta qüestió; un estudi que, a parer nostre, s'hauria d'elaborar a escala de *microtoponímia* (i per tant, més enllà d'allò que es considera la *toponímia major*) i fer referència, també, a elements hidronímics de caire puntual, com ara les *fonts*, els *pous* i les surgències en general, i a cursos d'aigua menors o bé artificialitzats, com ara els *recs*, les *mines*, els *canals* i qualsevol altre tipus de conducció d'aigua.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hidrònims formats a partir del mot arrel <i>merda</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ el Mèder (Vic, Osona) ○ el Merdàs (Coll de Merola, Ripollès) ○ el Merdàs (Campdevàrol, Ripollès) ○ el Merdanç (Espolla, Alt Empordà) ○ el Merdanç (Lliçà d'Amunt, Vallès Oriental) ○ el Merdançar (antic rec de Barcelona, altrament dit riera de Sant Joan) ○ el Merdanç (Peralada, Alt Empordà) ○ el Merdançol (Vilada, pantà de la Baells, Berguedà) ○ el Merdança (Serinyà, Garrotxa) ○ el Merdança (Estanys de la Jonquera, Alt Empordà) ○ el Merdinyol (Prats de Lluçanès, Osona) ○ el barranc de Riu Merdèr (Naut Aran, Val d'Aran) ○ el rec Merdaules (Riumors, Alt Empordà) ▪ Hidrònims formats a partir del mot arrel <i>cagar</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ el Caganell (Banyoles, Pla de l'Estany) ○ el Caganell (Palau-solità i Plegamans, Vallès Oriental i Occidental) ○ el Caganell i el torrent de l'Obaga de Caganell (Ripoll, Ripollès) ○ la Cagarella (Llagostera, Garrotxa-Selva) ○ el Cagarrell (Sant Pau de Segúries, Ripollès) ○ el rec de Cagarell (Peralada, Alt Empordà) ○ el barranc de Cagasses (Parc Natural dels Ports, Terra Alta) ○ el barranc i la font de Cagaferro (Parc Natural de l'Alt Pirineu, Pallars Sobirà) ○ l'estany del Cagalet (antic estany històric de la ciutat de Barcelona) ○ la font Cagaleta (Figols, Berguedà) ○ la font del Cagando (les Borges Blanques, Garrigues) ▪ Hidrònims formats a partir del mot arrel <i>fem</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ la Femosa i la Femoseta (Garrigues-Segrià) ○ la Femadella (el Querforadat, Alt Urgell) ○ el còrrec de Femic (Sant Climent Sescebes, Alt Empordà)
--

Taula 1: Llista aproximativa d'*hidrònims escatològics* del Principat. Els hem organitzat en tres grups segons el respecte mot arrel. S'adjunta la referència geogràfica per a cadascun. *Font:* Generalitat de Catalunya (2009), NOTMC.

2.2. La referència escatològica en hidronímia: una qüestió ambivalent

El tema que ens ocupa presenta, al seu mateix fonament, un condicionant ineludible: la referència escatològica resulta normalment incòmoda en registres formals (i tant en toponímia com en un pla lingüístic més general), i això genera a la pràctica una contradicció sovint difícil de resoldre. En aquest sentit, Coromines, a l'entrada *merda* del *DECLC*, ens recorda que aquest mot, malgrat que sigui “d'ús comú en totes les èpoques i regions de la llengua (...) no es pot esperar que figuri gaire en textos.”¹³⁹

Així les coses, és interessant observar que Moreu-Rey, en referir-se a aquestes qüestions, se situa en un pla interpretatiu oposat al de Coromines. És explícit, en aquest sentit, un paràgraf del seu conegut estudi *Els nostres noms de lloc*:

“*Merdans, Merdàs, Merdança* o *Merdançar, Merdançol, Merder* i *Meder*, aplicats quasi sempre a corrents d'aigua (...) no deuen provenir de ‘merda’ (ple d'excrements, brut), sinó més lògicament (donades les circumstàncies medievals) de derivats diminutius de ‘merus’ (clar, pur) i ‘meritus’. L'etimologia tradicional (...) queda rebujada per la documentació de certs casos (...). La mateixa explicació valdria per a *Torrent de Caganell*, o similars, traducció popular possible d'un dels noms precedents, com per al *Torrent de la Femosa*, a Artesa de Segre. Cal recalcar que el fenomen no és específic de casa nostra. A d'altres països (...) trobem batejats similarment ‘Merderet’, ‘Merdet’, ‘Merdarell’, uns torrents o rieretes claríssims que hom pot assegurar que no han baixat mai *bruts*. És evident que la metàfora tradicionalment admesa no té cap validesa.” (Moreu-Rey, 1982: 135).

A l'epígraf següent ens referirem de nou al problema, centrant-nos específicament en el cas del *Mèder/Meder*. Però ens ha semblat imprescindible, prèviament, deixar una constància adequada d'aquest condicionant.

3. El riu *Mèder* com a cas d'estudi¹⁴⁰

3.1. El problema del nom. Mencions històriques

Un dels exemples més connotats de la geografia catalana en l'objecte de la nostra investigació és el *Mèder* que, tot i representar un petit i curt subafluent –és l'afluent principal del Gurri, que ho és, a la vegada, del riu Ter–, esdevé un testimoni secular de la relació entre ‘mal estat ecològic’ (o sigui: brutícia) i la formació d'un hidrònim que deriva del mot *merda*.

Pensem que és clarificadora, respecte de l'origen del nom (i tant de la forma actualment oficial, *Mèder*, com de les variants gràfiques *Meder* i *Merder*), la referència que figura a l'entrada RIUPRIMER de l'*Onomasticon Cataloniae*.¹⁴¹ Diu, Coromines, respecte d'aquest nom: “No prové de PRIMUS ni de PRIMARIUS (...); és un de tants casos de *nom reticent*,¹⁴² en lloc del propi *Riu Merder* ‘riu sollat d'escòries i de brutícia’, prop d'una població (per por de la grosseria hi posaren ‘finor’: català antic *prim* ‘subtil’, ‘fi’).¹⁴³ No menys significatives són, a criteri nostre, les mencions documentals que reporta a continuació el mateix autor: “*Sta. Eulalia in Rivo Merdero*”, el 923, o “*St. Eularia de Rivo Merdariò*”, el 1068. I encara, més endavant: “Altres dissimulen ja el nom del riu com *Riu Meder* (així, Verdaguer en una narració...). Altres, ridículament: el 1104, *Ste. Eulalie Rivi Meritabilis* (...). Després, partint d'una altra desfiguració ‘a contrario sensu’ *Riu Mer* (‘riu pur’), acabaren inventant el decent nom modern *Riu primer*”.

3.2. La progressiva conversió del *Mèder* en el ‘riu de la pell’

El *Mèder* és un riu amb un cabal força irregular: si bé a l'estiu normalment s'eixuga, pels volts de la tardor sovint ha estat el protagonista d'inundacions històriques –al voltant de tretze inundacions durant la primera meitat del segle XIX–, com la que ocasionà la nit del 8 d'octubre de 1863 al seu pas per la ciutat de Vic, quan es desbordà en una amplada de quatre-cents metres i assolí la xifra sorprenent de gairebé vuit metres d'alçària sobre el seu nivell normal (Reparaz, 1928), i deixà trenta-tres morts i més de cent seixanta cases malmeses, moltes de les quals enderrocades i en estat ruïnós. Tot i així, el que hom recorda més del *Mèder* no són pas les crescudes històriques, sinó la mala qualitat de l'aigua, fet que ja s'observa en l'antic topònim del municipi que el veu néixer: Santa Eulàlia de Riuprimer durant molts anys fou popularment coneguda com a ‘Santa Eulàlia de Merder’. No obstant això, el mal estat ecològic del *Mèder* arriba a una de les màximes expressions a la ciutat de Vic durant el gran creixement de la indústria de la pell.

¹³⁹ Coromines, *DECLC*, V: 605. Tot i això, a la mateixa entrada esmenta diferents exemples del mot documentats en textos medievals rellevants.

¹⁴⁰ Emprem la forma *Mèder* (enfrent d'altres possibilitats, com *Meder* o *Merder*) perquè té caràcter oficial i, com a tal, així és recollida al *NOTMC* (Generalitat de Catalunya, 2009).

¹⁴¹ Coromines, *OnoCat*, VI: 403-404.

¹⁴² La cursiva és nostra.

¹⁴³ També apunten en aquesta mateixa direcció Alcover i Moll, al *Diccionari català-valencià-balear*, entrada *Meder*, en referir-se a l'etimologia del nom i assenyalar que es tracta d'una “deformació eufèmica de *merder*” (*DCVB*, 7: 319).

L'adoberia ha estat una de les activitats econòmiques més importants de Vic. De fet, la ciutat fou capaç de convertir-se, amb el temps, en un dels principals motors econòmics d'aquest ram a tot l'Estat, conjuntament amb la indústria del treball de la pell d'Igualada i de Barcelona. Tot i que com a activitat comercial pren forma a partir de l'edat mitjana, es pensa que els romans ja van instal·lar-se a l'actual barri de les Adoberies de Vic –situat al sud del centre històric– per les bones condicions que representa: un curs fluvial de poc però suficient cabal, el Mèder, i una ribera prou ampla per dur-hi a terme les tasques d'adob de la pell. A la pràctica, el primer gran pas de la mecànica pròpia de l'adob tradicional és el *procés de ribera* (Costa, 2010), és a dir, l'estesa de les pells vora riu, en contacte directe i continu amb l'aigua, per tal de deixar-les a punt per al procés d'adobament amb agents vegetals (*figura 1*).

El primer document oficial d'aprofitament de la riba del Mèder per al treball de la pell data de l'any 1146: es tracta de la compra d'una partida de terreny, les Clotes –per part de Guillem Ramon de Montcada, senescal de Barcelona entre 1130 i 1173–, on es pensa que hi abundaven *clots*. En el vocabulari propi del món de l'adoberia, un *clot* fa referència a un forat de dimensions considerables on hom hi introduïa les pells per al seu posterior adobament (Blázquez, 2009).

Figura 1: A l'esquerra, el procés d'escampada de la llana al llarg de la zona de ribera i del llit del Mèder a Vic, l'any 1940. A la dreta, el procés d'estesa de camussa, el 1916. Hom pot observar al fons el que actualment es coneix com a barri de les Adoberies. Aquestes dues activitats formen part del procés tradicional de l'adob de la pell. *Font:* Costa (2010), a partir d'Ylla-Català (2002).

És als segles XVIII i XIX que la indústria de la pell arriba al seu màxim esplendor, amb més de vint adoberies concentrades vora els marges fluvials del Mèder, i entre les quals destaca, per exemple, l'adoberia del Cap del Pont del Comú dels Blanquers,¹⁴⁴ construïda amb la intenció d'unir forces entre els mestres del gremi que no disposaven d'una adoberia pròpia. A partir del segle XX, les adoberies són progressivament abandonades i desplaçades a la zona perifèrica de Vic, on es millora el procés de tecnificació, però en un entorn notablement marginal.

Sens dubte, la pròpia potència paisatgística del barri el va dur a ésser declarat l'any 2009 el primer Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) en la categoria de zona d'interès etnològic de Catalunya. Fou el resultat final, però, d'una llarga pugna entre el consistori i part de la societat civil vigatana. L'any 2002, l'Ajuntament de Vic aprovà una modificació del Pla general d'ordenació urbana (PGOU) que, tot i que proposava tota una sèrie d'actuacions de rehabilitació per a certs recintes fabrils de les adoberies, en projectava l'enderroc de bona part, amb l'objectiu d'obrir espai per a un nou vial per a trànsit rodat (Castellà, 2013).

144

Els *blanquers* és el nom amb què es coneix, a partir del segle XV, els que practiquen l'ofici d'adobar la pell, especialment de vaca i de cavall. En canvi, els *assaonadors* són els encarregats de fer els acabats amb greix animal, amb l'objectiu d'obtenir un material més suau i flexible. Els *cuiraters* i *aluders* són els artesans que adoben les pells de xai amb alum (sulfat doble d'alumini i de potassi). Abans del segle XV, es parlava genèricament de *pellaires*, sense fer diferència entre tots aquests procediments d'adob tradicional (Costa, 2010).

Cinc anys després d'aquesta modificació al Pla, nasqué l'associació *Salvem les Adoberies* –vinculada a l'organització juvenil *Maulets d'Osona*–, que denuncià, segons el seu criteri, la mala estratègia que volia dur a terme el consistori, i proposava una rehabilitació integral de tot el barri. L'abril de 2007, i d'acord amb les propostes vinculants del Pla, començà l'enderroc dels edificis en un estat més ruïnós. Tot i així, un any després l'associació *Salvem les Adoberies* presentà un Pla d'usos del barri, que recollia diferents idees provinents d'un espectre força ampli de la societat vigatana –entre els quals, el Gremi d'Adobadors d'Osona, l'Assemblea de Joves de Vic i artistes locals–, que proposaven, entre d'altres, la creació d'un centre d'artesanía de la pell, d'un centre social jove i “autogestionat”, una sala d'art jove, un centre d'art contemporani i una àrea exclusiva per a la creació d'un nou museu d'història de Vic.

Aquest Pla d'usos motivà, dos anys després –concretament el febrer de 2009–, la declaració del barri com a BCIN, però actualment encara no s'hi ha dut a terme cap projecte de renovació o rehabilitació integral (*figura 2*). Costa (2010), que forma part del Servei de Patrimoni Etnològic del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, marca un punt d'equilibri molt interessant per al futur d'aquest barri: la gran consideració que fa és que no es pot convertir en un “museu gegantí”, sinó que ha de saber aglutinar d'altres usos ben diversos i complementaris, com el residencial.

Figura 2: L'estat actual de la façana fluvial del Mèder a Vic. Hom pot observar que els recintes fabrils, tot i gaudir de protecció legal, presenten una imatge de deixadesa i abandonament notables. *Font:* Costa (2010).

3.3. *El Mèder, nou eix central d'espai públic i àrea verda*

Tot i la polèmica urbanística engendrada al voltant del barri de les Adoberies, l'Ajuntament de Vic ha demostrat una sensibilitat especial per recuperar l'entorn urbà del Mèder com a zona verda i espai d'ús públic per a les activitats de lleure de la ciutadania –tot i no disposar, per exemple, d'un passeig de gairebé dos quilòmetres en contacte directe amb el riu com el de la segona ciutat d'Osona, Manlleu.

A partir de l'any 2009, amb l'aprovació del nou Pla d'ordenació urbanística municipal (POUM), es presenten tota una sèrie de propostes sota el nom d'*Eix del Mèder* amb la voluntat de convertir-lo en un nou eix de centralitat i connectivitat urbana de Vic. L'objectiu és potenciar tota una sèrie d'equipaments vora el curs fluvial, que han de fer força amb als ja existents –la catedral, el palau episcopal, l'Albergueria i el museu episcopal. Entre altres, es projecta l'ampliació del recinte firal, la creació de noves seus culturals com la de Can Garrofa i la nova biblioteca a l'antiga caserna de la Guàrdia Civil o la recuperació d'espais de tradició històrica com el molí d'en Saborit –amb l'objectiu de crear-hi un centre d'interpretació del medi natural de l'entorn.

Figura 3: Imatges de la instal·lació dels panells amb fotografies històriques del projecte murs del Mèder.
Font: Ajuntament de Vic (2009).

Al POUM de 2009 també es plantegen propostes originals com els *murs del Mèder* (figura 3), un tractament dels murs de formigó presents al riu amb fotografies històriques, que constitueix un bon exemple en l'àmbit de Catalunya de la manera com es pot recuperar actualment una façana fluvial mitjançant la innovació i la creació artístiques.¹⁴⁵ Aquesta actuació, conjuntament amb la canalització de final del segle XX i la creació d'un continuïum de gespa, ha permès enfortir el paper dels marges del Mèder com a passeig urbà –si bé en detriment de la seva bona qualitat ecològica i l'espai de llibertat del seu llit fluvial.

3.4. Sobre la millora de la qualitat ecològica de l'aigua del riu

Tal com hem comentat anteriorment, el moment de màxim esplendor de la indústria de l'adob de pells a Vic –segles XVIII i XIX– provoca una contaminació generalitzada de l'aigua del tram urbà del Mèder (Ajuntament de Vic, 2011a). No és, però, l'única situació de degradació que ha patit el riu. Entre els anys seixanta i vuitanta, el Mèder fou una claveguera a l'aire lliure: rebia les aigües residuals de dos municipis (de Vic i de Sentfores, coneguda popularment com la Guixa) i bona part de les aigües industrials provinents de les fàbriques situades vora el riu (Ajuntament de Vic, 2011b). Això ocasionà, entre d'altres, una gran mortalitat de peixos. Aquesta situació, talment com en molts altres indrets de la geografia catalana, es capgirà amb la construcció de depuradores –una de compartida entre Vic i Sentfores, i una segona a Santa Eulàlia de Riuprimer–, amb l'objectiu de millorar la qualitat fisicoquímica de l'aigua residual abans d'ésser abocada al riu.

En l'actualitat, el Mèder no gaudeix pas d'una qualitat ecològica excel·lent (taula 2), però es mou, en línies generals i segons el mètode d'avaluació que s'empri, en un nivell que els experts qualifiquen com a *mediocre* (si bé no és un nivell *bo* o *molt bo*, és una categoria que queda per sobre de *dolent* i *deficient*). Es troba, doncs, en un punt intermedi entre la mala i la bona qualitat ecològica, un fet molt corrent en els trams de riu urbans que han estat estructuralment força modificats.

Tot i que sembla que tots els elements convergeixin en aquest punt, no es pot afirmar amb seguretat plena que aquest qualificatiu sigui degut específicament als abocaments d'aigües residuals i industrials que han anat tenint lloc periòdicament a Vic i que hem comentat a l'anterior paràgraf (Ajuntament de Vic, 1997).

¹⁴⁵ Segurament, un dels millors exemples de recuperació dels marges fluvials mitjançant la creació artística el trobem al riu Saona, a Lió (França). Actualment en fase de construcció, el projecte *Rives de Saône* recupera un tram d'onze quilòmetres de riu amb la intervenció d'una desena d'artistes locals.

<i>Mètode d'avaluació ecològica</i>	<i>Rang predominant (P-E)*</i>	<i>Nivell de qualitat</i>
Qualitat hidromorfològica		
Cabal (l/s)	11-100	–
Qualitat del bosc de ribera		
Índex QBR (Munné <i>et al.</i> , 1998)	0-25	Dolent
Qualitat de l'hàbitat fluvial		
Índex IHF (Pardo <i>et al.</i> , 2002)	40 - 60	Mediocre
Qualitat fisicoquímica		
Conductivitat elèctrica (µS/cm)	1.001 - 3.000	Deficient
pH	7,6 - 9	Mediocre
Oxigen dissolt de l'aigua (mg/l)	5,0 - 6,9	Mediocre
Clorurs (ppm)	200 - 1.000	Deficient
Sulfats (ppm)	250 - 1.000	Mediocre
Amoni (mg/l)	0,5 - 0,9	Mediocre
Nitrits (mg/l)	>0.10	Dolent
Nitrats (mg/l)	0,7 - 10,0	Mediocre
Fosfats (mg/l)	0,10 - 0,29	Mediocre
Índex IP (vida piscícola)	3	Mediocre
Qualitat biològica (macroinvertebrats)		
Índex IBMWP (Alba-Tercedor <i>et al.</i> , 1988)	61-100	Bo
Índex IASPT (Alba-Tercedor <i>et al.</i> , 1988)	3,1 - 4,0	Mediocre
Índex FBILL (Prat <i>et al.</i> , 1999)	6-7	Bo
Índex EPT	3-5	Deficient
Índex OCH	3-5	Deficient

* El Centre d'Estudis de Rius Mediterranis (2013) ha elaborat periòdicament dos mostreigs entre 2002 i 2013, un a la primavera i l'altre a l'estiu. Per obtenir el *valor predominant*, hem comptat el nombre de vegades que el rang de resultats es repeteix més en el còmput total de mostreigs.

Taula 2: Esquema de resultats de l'avaluació de la qualitat ecològica del riu Mèder a Vic. S'hi exposa el rang predominant de totes les mesures realitzades pel Centre d'Estudis de Rius Mediterranis (2013). *Font: Elaboració pròpia a partir de dades de diferents mostreigs entre els anys 2002 i 2013 al punt Tè2 (Mèder - Vic), dats a terme pel Centre d'Estudis de Rius Mediterranis (2013).*

4. Reflexió final

Hem tractat, tot al llarg de l'article, d'explicitar les connexions entre 'nom' i 'cosa' a propòsit d'un tipus determinat d'hidrònims amb presència significativa dins la toponímia catalana (i que hem volgut categoritzar mitjançant l'expressió d'"hidronímia escatològica"). D'una manera particular, hem considerat el cas concret del riu Mèder en un doble vessant: per un cantó, en allò que fa referència al seu nom i a l'ambivalència en la seva denominació a través del temps; per un altre, fent èmfasi en l'ús recurrent del riu com a col·lector d'aigües residuals en diferents moments de la història, i alternativament, en la voluntat en l'època més recent de canviar aquest ús recurrent i de transformar la imatge urbana del riu d'una manera radical.

No hem pretès, des del punt de vista onomàstic, arribar a cap conclusió definitiva. Tal com hem apuntat al text, i d'una manera només indicativa, la denominada "hidronímia escatològica" presenta unes dificultats, amb vista al seu estudi sistemàtic, que són inherents a la seva mateixa naturalesa conceptual (dificultats que la documentació o els arguments etimològics a l'abast no permeten resoldre amb caràcter absolut, perquè sempre resta un marge d'intangibilitat, en aquests noms, que en fa possibles interpretacions divergents).

Tot i això, aquests marges d'incertesa no han d'impedir d'apropar-se amb el màxim de rigor a l'estudi dels fets i de les circumstàncies que concorren en cada cas, i d'aportar tota la llum possible sobre la seva evolució. Nosaltres hem tractat de fer-ho respecte al riu Mèder. Un riu problemàtic, com hem pogut veure: tant pel que fa al nom com en relació amb l'ús històric de la seva aigua, però que, més enllà dels condicionants, esdevé un exemple prou interessant de les possibilitats que ofereix l'onomàstica com a "punt de partida" (o, si es prefereix, com a "punt de convergència de perspectives") en la consideració de qualsevol problema territorial des d'una òptica, alhora, polivalent, pluritemàtica i multiescalar.

5. Bibliografia

- AJUNTAMENT DE VIC (1997). Auditoria ambiental municipal de Vic.
 — (2011). *Programa educatiu de medi ambient de Vic*.
 2011a. "El riu Mèder. Dossier informatiu"
 2011b. "El Mèder, un riu de la nostra ciutat. Sortides al medi".
 ALCOVER, A. M. i MOLL, F. de B (1978-1980). *Diccionari Català-Valencià-Balear*. 10 vol. Palma de Mallorca. Abreviatura: DCVB.
 BALARI I JOVANY, J. (1964). *Orígenes històrics de Catalunya*. Sant Cugat del Vallès: Instituto Internacional de Cultura Romànica. 3 vol. [Edició original: 1899.]
 BLÁZQUEZ, S. (2009). "La pell a Vic, és el final?" *Revista Mà*, 16, 6-7.
 CASTELLÀ, E. (2013). "Proposta de reactivació de les Adoberies de Vic". Projecte final de carrera (PFC) d'Arquitectura, presentat el gener de 2013 a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès (ETSAV).
 CENTRE D'ESTUDIS DE RIUS MEDITERRANIS (2013). "Seguiment de l'estat ecològic dels cursos fluvials d'Osona". Publicació virtual del Museu del Ter.
 COROMINES, J. (1983-1988). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes. 9 vol. Abreviatura: DECLC.
 COROMINES, J. (1989-1999) *Onomasticon Cataloniae*. Barcelona: Curial-Caixa de Pensions. 8 vol. Abreviatura: *OnoCat*.
 COSTA, R. (2010). "El barri de les Adoberies de Vic. El primer BCIN en la categoria de zona d'interès etnològic de Catalunya". Conferència presentada a les Jornades Nacionals de Patrimoni Etnològic: La protecció i conservació del patrimoni etnològic immoble, celebrades el 22 i 23 de novembre de 2010 al CaixaFòrum, Barcelona.
 GENERALITAT DE CATALUNYA (2009). *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. Tres volums. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Abreviatura: NOTMC.
 MONTOLIU, M. (1922). "Els noms de rius i els noms fluvials en la toponímia catalana". *Butlletí de Dialectologia Catalana*, 10, 1-33.
 MOREU-REY, E. (1982) *Els nostres noms de lloc*. Palma de Mallorca: Moll.
 REPARAZ, G. DE (1928). *La Plana de Vic*. *Enciclopèdia de Catalunya*. Vol. 8-9 (II-IV de la Secció de Geografia). Barcelona: Editorial Barcino.
 TORT, J. (2007), "El repte de la perspectiva transversal. L'onomàstica, un camí a la interdisciplinarietat". *Societat d'Onomàstica. Butlletí Interior*, 104-105: 39-52.
 YLLA-CATALÀ, M. (2002). *L'adob de la pell a Vic*. Catàleg. Vic: Museu de l'Art de la Pell.